

Молитва за прославу Ісповідника Віри Патріярха Йосифа

Пресвята Тройце, слава і хвала Тобі за ласки, уділені Пастирю Української Католицької Церкви, Служі Божому Йосифу Сліпому, і за те, що в ньому Ти дала нам світлий зразок непохитності у вірі і геройської витривалості оборонця Твоєї переслідуваної Церкви і правдивого свідка розп'ятого Христа впродовж 18 довгих років сибірської каторги.

Через його заслуги і посередництво, дай нам силу йти за Христом хресною дорогою і допоможи нам одержати ласку, якої дуже потребуємо і про яку сьогодні прохаємо (*сказати яку*), щоб ця випрошена ласка стала спонукою піднесення на Престоли Твого доброго, сильного, вірного сина Твоєї Церкви.

Бо Тобі належить усяка слава, честь і поклонення, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

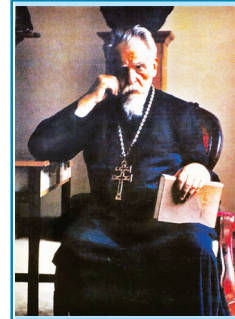
Дизайн та друк:

Товариство українців католиків "Свята Софія"
7911 Whitewood Rd., Elkins Park, PA 19027.

Тел.: 215-635-1555

веб-сторінка: <http://stsofia.us>

електронна адреса: st.sophiara@yahoo.com

Центр Студій спадщини Патріярха Йосифа Сліпого

7911 Whitewood Rd.
Elkins Park PA 19027
215-635-1555

Обіжник Ч.3 літо 2013

Недруковані спогади Патріярха Йосифа побачать світ 50 років після написання

"Написано від час ферій 1963 і 1964 р. в монастирі Отців Пасіоністів в Неттуно," - так закінчив свої спогади Патріярх Йосиф Сліпий. Впродовж 50-ти років 200-сторінковий машинопис, який існував лише у кількох копіях, спочивав в руках довірених осіб Блаженнішого. Однак, вже у березні 2014 р. цей цінний документ з фаховими коментарями побачить світ завдяки зусиллям Інституту св. Климента Папи Українського Католицького Університету, Релігійного Товариства "Свята Софія", Інституту Історії Церкви Українського Католицького Університету та Релігійного Товариства українців католиків "Свята Софія" в США. У планах передбачено також видання англійської версії, яка вийде друком у червні наступного року. Головним координатором цього проекту є Директор Інституту св. Климента Папи та Голова Товариства "Свята Софія" в Римі о. д-р Іван Дацько.

Релігійне Товариство українців католиків "Свята Софія" в Америці було одним із тих, в архівах якого спочиває копія машинопису спогадів Патріярха Йосифа. Хронологічно, вони обіймають наступні етапи життя Блаженнішого: дитинство та ранні роки в родинному с. Заздрість; навчання у Вишнівчику та Тернополі; богословські студії; ректорство у Львівській Богословській Академії; воєнний період; архиєрейські свячення; смерть Слуги Божого Андрея Шептицького; репресії та заслання; звільнення та виїзд до Риму 1963 р.

Поява спогадів Патріярха Йосифа без сумніву внесе нові інформації про життя, наукову та пастирську діяльність цього Ісповідника Віри, а також кине нове світло на переслідування, репресії та життя у катакомбах Української Католицької Церкви.

Недруковані спогади Патріярха Йосифа

захоплювалися навіть необразовані сільські пастухи.

Замітне і те, що увесь степ, а передусім доли над озерами, красувалися щомісяця щораз то іншими цвітами. Найперше білими, опісля синіми, жовтими і червоними. Так, що справді левада вбиралася в щораз то нові шати і представляла для ока щораз то новий величавий вид. Цей чарівний вид змінювався вже на жнива, а в осені прибирав суворий вид. Зимом степ весь замерзав, вкривався снігом, а серед трощі і ситнику висвистували сильні вітри свої мелодії. **ЕММІ**

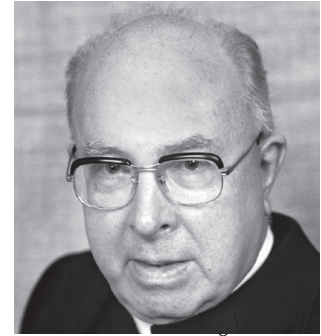
Самі селяни, переважно заможні, хоч були і бідні зарібники, провадили спокійне життя, далеке від гамору, кіба в ряди-годи приносили якісь відомости подорожні або і самі селяни привозили з ярмарків в Микулинцях, Струсові і Тереховлі, а рідко вже з Підгаєць. Займалися хліборобством, сіяли багато пшениці, жита, ячменю, вівса. А на степах передусім гречку для пчіл, коноплі, лен, кукурудзу, просо, садили буряки, капусту, гарбузи, дині та огірки. Садів було дуже мало, а багато верб, тополь і папль. Вони надавали оселям затишного, сумовитого виду.

Весною і літом йшла праця на полях серед гомінких співів і вигуків на воли і коні. Прегарні були літні вечорі, коли пастухи приганяли худобу до села, а опісля пізно хлопці виводили коні на пасовиська наніч. Цікаво, що на багнах показувалися блудні огники і на тому тлі поставало багато різних оповідань. Пригадую собі одне, а саме, що такий огник запровадив одну жінку в тасмничу криївку, в якій злі духи накидали їй в подолок горючого вугілля, яке показалося, що це були гроші.

Пізною осенню і зимою роздавалися монотонні, ритмічні удари

Сторінка 3 машинопису Спогадів. Усі поправки та вставки власноручно наносив Патріярх Йосиф.

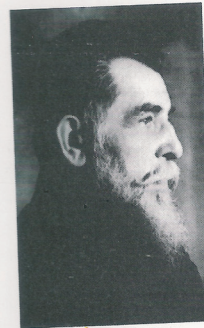
“Без сумніву, життя Кардинала Сліпого, склалося з п'ятикратних тюрем і концтаборів, які мусів перенести цей Патріярх УКЦ. Його переходи з однієї тюрми в іншу, з одного табору - в гірший, мали на меті перемогти його палку відданість Церкві, зредувати його діяльність, знищити його віру... Як перші християни під римськими імператорами, Архієпископ таємно продовжував свою релігійну діяльність, підтримував вірних, не зважаючи на переслідування і небезпеку... Його мартирологія була відома в усьому світі й тому врешті Папа Іван XXIII рішив старатися про визволення Мученика з неволі й приниження. Папа порушив усі дипломатичні засоби й саме перед II-гим Ватиканським Собором Кир Йосиф з'явився в Римі” (“Ель Карабобень”, Валенція, Венеуеля, 23 серпня 1968 р.)

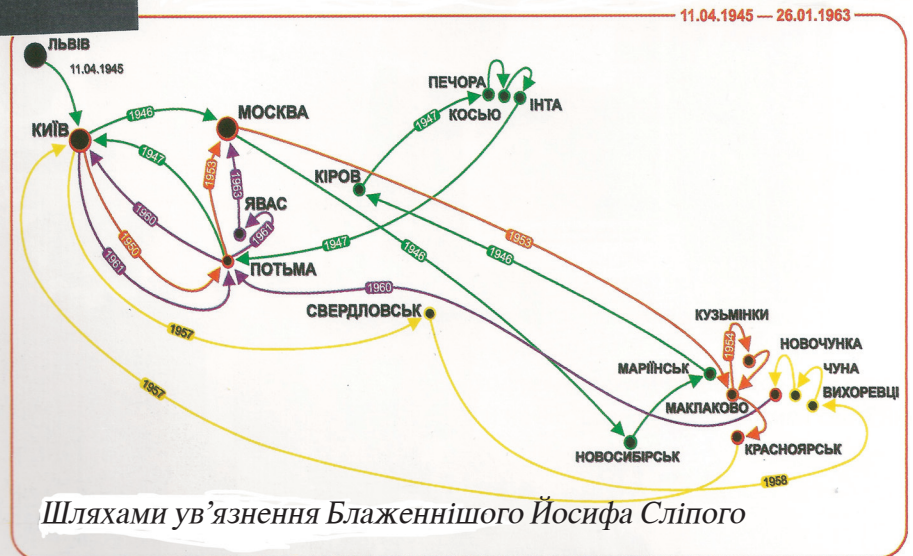
Кардинал Йоганнес Вільлебрандс (світлина: з архівів Центру Студій спадщини Патріярха Йосифа)

Фото з кримінальної справи Й. Сліпого.

Підготувала: Ірина Іванкович

Папа Іван XXIII (ліворуч) та Патріярх Йосиф (світлина: з архівів Центру Студій спадщини Патріярха Йосифа)

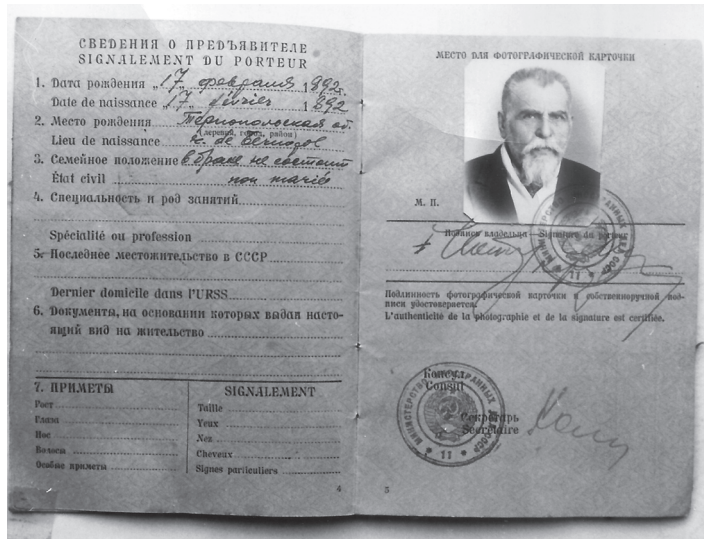
Хронологія ув'язнення Патріярха Йосифа Сліпого: до 50-ліття виходу на волю

У Москві, перед висилкою до Риму, вимагає дозволу попрощатися з родиною. Під виглядом родини приїхав ігумен ЧНІ, настоятель монастиря в Тернополі о. Василь Всеволод Величковський. У готельному номері Йосиф (Сліпий) висвятив його на єпископа Луцького і назначив своїм місцеблюстителем. «Я написав по о. Василя Величковського, він приїхав забрав мої речі і 4 січня 1963 р. я висвятив його на єпископа. В міжчасі приїхав монс. Іван Віллебрандс і якийсь урядник припровадив його до готелю, до мене. Я предложив йому свої сумніви щодо положення нашої Церкви. Ми так дебатували цілий день, він думав не спавши цілу ніч, і остаточно переконав мене, щоби їхати до Риму, бо таке є

50 років тому, 9 лютого 1963 року, після 18-літнього ув'язнення Патріярх Йосиф Сліпий прибув до Риму, де розпочався новий етап його діяльності. Небагато однак знаємо про ті роки каторжних робіт, поневірянь, тортур та переслідувань. Лише останніми часами почали з'являтися публікації, які відкривають архівні матеріали, пов'язані із цим періодом життя Блаженнішого, як наприклад двотомне видання за редакцією проф. Володимира Сергійчука “Патріярх Йосиф Сліпий у документах радянських органів державної безпеки 1939-1987” (Київ, 2012). Проте найбільшу цінність завжди мають спогади самих учасників подій, хоча у випадку Блаженнішого – з різних політичних обставин – такі мемуари поки що спочивають в архівах. На даний час в Римі ведуться підготовчі роботи з метою публікації цих цінних спогадів, що їх Патріярх Йосиф Сліпий написав під час ферій 1963-64 рр. в Монастирі Отців Пасіоністів в Неттуно (див. допис на титульній сторінці). Відстежуючи пресові звітлення 1968-1970 рр. про пастирські подорожі Блаженнішого до українських громад на поселеннях, що їх збирила Ольга Вітошинська у книзі “Подорожі Блаженнішого Кир Йосифа VII 1968-1970” (Праці Українського Богословського Наукового Товариства, Том XX, Рим-Париж, 1972) та вибравши окремі пасуси із копії його “Спогадів”, яка зберігається у файлах Товариства “Свята Софія” ЗСА, подаємо тут хронологію ув'язнення цього великого Ісповідника Віри, доповнену світлинами з архівів Центру Студій спадщини Патріярха Йосифа. Ця спроба створити принаймні загальний фон поневірянь Блаженнішого впродовж 1945-1963 рр. є лише мізерним вкладом у змалювання трагедії Глави Катакомбної Церкви, який – завдяки непохитній вірі та нескореності духа – золотими літерами вписав своє ім'я в історію мартирології Христової Церкви.

Патріярх неохоче говорив привселюдно про цей тернистий шлях. Однак навіть скупі свідчення вражають читача глибиною страждання: «Тридцять сім разів був я засуджений більшовиками на смерть і це нервозне чекання на екзекуцію було часом таке велике, що коли я клав руку на голову, то жмутками рвав волосся» («The Catholic Standard and Times», Філядельфія, 26 липня 1968 р.).

«Та хоч які жорстокі були умовини життя у советських тюрмах, – Кардинал згадує понад 100 великих хворіб, які перебув у час ув'язнення у таборах Сибіру – то все ж був здатний правити кожного дня Службу Божу. З того часу знає молитви Служби Божої напам'ять і потребував тільки малого куска хліба та кілька крапель «медицини» у бляшаній чаші, щоб правити Богослужбу без ніяких приготувань. Не зважаючи на

Паспорт та віза Патріярха Йосифа, 1963 р. (світлина: з архівів Центру Студій спадщини Патріярха Йосифа)

бажання Папи і в тій справі він вручив мені автограф папи Івана ХХІІІ. На другий день прийшов протоєрей Боровой, який супроводжав нас на залізничний двірць. Шеф протоколу приніс паспорт і візи, а передтим протоєрей Боровой остерігав перед всякими підслухуваннями. При переїзді кордону до Польщі нас основно перевірило КГБ, хоч монс. Віллебрандс запевнював, що ніякої перевірки не буде» (Спогади, ст. 200).

9 лютого 1963 р. – прибув до василіяньського монастиря Гротаферрата в Італії. Зустріч з Папою Йоаном ХХІІІ. Дарує Папі карту СРСР з позначенням тих концтаборів, в яких він перебував.

те, що самотність була неможлива від коли був часто ув'язнений у бараках із більш як 30 особами і мусів спати в один бік скорченим учетверо, - то його ще постійно переносили з однієї тюрми в іншу, бо вони не хотіли, щоб він заприятелював з іншими в'язнями або з'єднав собі сторожу. І так, як ніколи не знав про перенесення, так і не знав про час своєї екзекуції. «У тюрмі я був часткою з іншими в'язнями – від різання дров до чищення лятрин. Зазначую, що я був часто предметом піклування збоку ближніх-в'язнів, але ніколи з боку наставників табору» («*The Catholic Standard and Times*», Філадельфія, 26 липня 1968 р.).

Отож, 22 грудня 1939 р., з благословення Папи Пія XII і на прохання митрополита Андрея (Шептицького), о.ректор Йосиф Сліпий був хіротонізований архієпископом з правами наслідства. Хіротонія відбувалася таємно: "...В час гоніння свячення не є честю, а в першій мірі тягарем," – згадував він згодом. Відтак, 1 листопада 1944 р. він вступив у права митрополита після смерті свого великого попередника. Слід зазначити, що навіть у воєнний час, 1941-1944 рр., Йосиф Сліпий відновив працю Богословської Академії у Львові.

11 квітня в 1945 р. - арештований НКВД. «Мене арештовано 11-го квітня 1945р., приблизно о год. 19-тій вечером. Була це середа. Вже зрана св. Юра кругом обставлено стійками. Наглядали, чи нема яких рухів і чи чого не вносився. Наїхало дуже багато авт з поліцією. Полковник Мельников /?/ приніс мені рішення від прокурора про арешт. Мене обшукали та забрали в авто і відвезли на Лонцького. Пригадую собі, яка то була прикра річ почути на собі розбишацькі руки. Після мого арешту настала страшна паніка і НКВД почало акцію переведення на православ'є. Під проводом о. Костельника зорганізовано "Ініціативну Групу", яка зачала приготувати т.зв. "Львівський Собор". Арештовані опісля священики, учасники того т.зв. "Собору", оповідали про жажливий терор. По "Соборі", Горюн радісно кричав переді мною: "Але ми вкропили Папі". На то я сказав, що 7 мільйонів - невелика кількість, щоби потрясти Католицькою Церквою, "а ви терором тільки себе компромітуєте» (Спогади, ст. 110).

11 квітня 1945 – 10 травня 1946 р. - слідство в тюрмі на вулиці Лонцького у Львові, Київська Лук'янівська тюрма, Московська Луб'янка. «Київ виглядав досить знищений, а було це 12-го квітня 1945 р., рано. Зі стації мене привезли до найтяжчої слідчої тюрми в Києві, при вулиці Короленка ч.33. По дуже довгих мучачих обшуках мене запроваджено спершу до «одиночки», а опісля до келії (...) Я вже був перед арештом дуже змучений і виснажений, а в київській тюрмі я почував себе прямо недужим. (...) Мене виводили на слідство день і ніч так, що я буквально падав з ніг і мене мусіли підтримувати, ведучи до слідчого судді (...) Моє слідство провадив Горюн, пізніший начальний КГБ у Львові, людина страшенно груба і простакувата. (...) По кількох днях, коли я вже був вимучений допитами до краю, мене привели до кількох полковників і зачали тероризувати, давали до підпису, щоб я відрікся Папи, а за те дадуть мені Київську Митрополію (...) Але я рішучо відмовився. Почалися дальші наступи, але це до нічого не довело, бо я вже млів з обезсилення. Впрочім це ослаблення зроблено умисно: вдень не давали спати, а їсти трошки зупи і 300 грамів хліба на цілий день, в якому було все,

кричав: «Його Римський освобождає». Я навіть дістав позволення піти до бібліотеки» (Спогади, ст. 199).

26 січня 1963 р. - звільнений за клопотанням Папи Івана XXIII та президента США Джона Кеннеді.

- І як дізналися про ваше звільнення?

- Зпочатку нічого не знав. Я був ізольований. Думав, що не проживу більше року. І раптом, одного дня, один із таборових наставників запитав мене уперше за 18 років:

- Як мається?

- А як можна матися у тюрмі? – відповів я.

Тоді вони принесли мені ліжко – що було вже великим щастям, а за деякий час звільнили.

Кардинал заявив, що допомогли у його звільненні президенти Айзенгавер і Кеннеді, за посередництвом п. Казенса «одного американського ліберала, але чудової людини, лицаря» (видавець "Saturday Review").

- І як відбулося це звільнення?

- О, це рідкісна історія. Одного дня Хрущов запитав його:

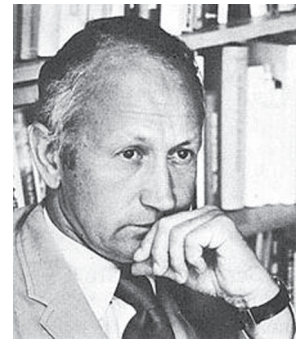
-Який жест доброї волі міг би я виконати для Папи? (тоді Івана XXIII).

А Казенс відповів:

- Є один український митрополит, ув'язнений від 18-ти років. Звільніть його!

- Але ж він уже напевно помер! – відповів Хрущов.

- Ні, він живе! – ствердив Казенс. Вони обговорили цю справу і Хрущов вислав наказ, щоб його повідомити чи я живий, чи помер. Виявилось, що я був живий, і Хрущов особисто зажадав від парламенту моє звільнення. Це був винятковий випадок, бо ж я був засуджений найвищими інстанціями. Очевидно, у цьому моменті я нічого про це не знав. Тільки запитання «Як мається?» та ліжко, - вказували мені, що щось діється» («*Ля насіон*» Буенос-Айрес, неділя 8 вересня 1968 р.) "Тоді переслали мене до Москви і залишили на короткий час у палаті московського патріярха. А звітам перейшов я до готелю, де мене чекав монс. Вілебрандс, спеціальний висланник Папи Івана XXIII. Він сказав мені, що приїхав, щоб мене завести до Риму. Зпочатку я відповів йому, що я волів би залишитися між своїми вірними в УРСР, але коли він вияснив мені, що це було бажання Св. Отця, щоб я був присутній на Ватиканському Соборі, то ж я мусів погодитися». («*Ескю*», Буенос-Айрес, 29 вересня 1968 р.)

Норман Казенс. 1963 р.
(світлина: <http://naturecurative.com/257-kazens-anatomyofdease>)

кордоном. – “Ви знушаєтесь наді мною і над моєю Церквою, нищите, руйнуєте все, що є, і ще хочете, щоб я виступав проти тих, які всі чувають зі мною і бороняться, “ – відповідь Блаженнішого.

Жовтень 1961 р. - Верховний суд визнав Йосифа (Сліпого) за особливо небезпечного злочинця-рецидивіста і відправив до **Мордовії**. Табір у Мордовії, пос. Явас. Туди прибув хворий на запалення легенів. «Тоді кинули мене на найстрашніший етап, дванадцять жахливих пересилок до Мордовії з найгіршими бандитами, в голоді і в холоді, зокрема в ночі. Десь над Волгою, в одній камері було нас 60 осіб, повно диму, смороду, сварки, бійки і крадежі. Я сів коло “параші” і гадав, що вже там згину, але підійшли якісь незнакомі і взяли мене ближче вікна. Тоді якраз везли тих всіх на Сибір, що не мали сталого заняття. Пригадую собі, що недужих на ношах вивозили примусово на Сибір. І там серед жахливих умовин пропадав елемент неприхильний для КГБ, а бандити між собою сміялися і з кпинами питали: “Скільки лет ви работали туніядцем (дармоїдом)? (...) Пів мертвий приїхав я до Мордовії. Було це в грудні 1961 р.» (Спогади, ст. 195). «У **1962-му** році я був в одному з мордовських таборів уже такий ослаблений, що думав: швидко помру. Одного разу, коли я лежав на столі, який служив рівночасно і за постелю, підійшов до мене наглядач і запитав майже чемно:- Діду, як чуєтеся, як маєтеся?

Тон його голосу і саме запитання було таке неймовірне і незвичне за весь час мого 18-річного побуту в таборах, що воно викликало у мене глибоке враження. Все ж таки я здобувся на байдужу відповідь:

- Так, як може бути у тюрмі...

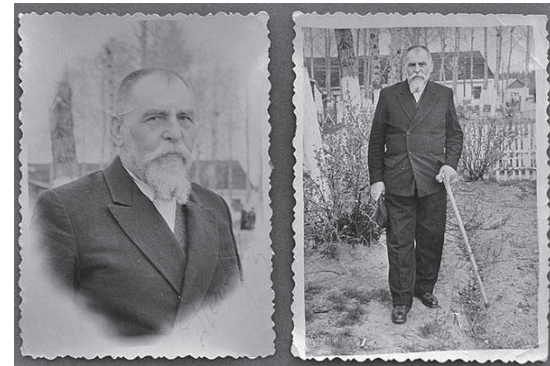
- Добре, діду, - відповів він – швидко все це минеться...

Після цього принесли мені миску юшки, але справжньої теплої юшки. Ніколи у житті не видалася мені юшка більше смаковита! А далі перенесли до іншого бараку, дали мені ліжко з сінником. Чи уявляєте собі? Ліжко з сінником! Справжнє ліжко!...Дозволили мені відпочивати і віддали моє давнє священниче убрання. А тому, що моє здоров'я все ще було дуже слабе, то мене перенесли до шпиталю. Але не до шпиталю для в'язнів, а для вільних людей. Усі були зі мною чемні й добре мене годували. І так мене вилікували. («Ескю», Буенос-Айрес, 29 вересня 1968 р.) «Дехто з надзору

Особисті речі Патріярха, конфісковані під час 3-го арешту. Маклаково, 19.06.57 (світлина: з архівів Центру Студій спадщини Патріярха Йосифа)

тільки не було муки. (...) Також за слідчого Горюна мене викликали на 2-3 години до двох інших слідчих, до великої темної салі. Один з них сидів у куті при затемненій лампі, а старший з них зачав мене намовляти до апостазії. Опісля підійшли до мене від бюрка і при засвіченій лампі зачали дальше настирливо мучити мене і намовляти відректися Като[лицької] Церкви. Я не відповідав їм нічого, тільки подумав собі, що я ще Богу дякувати з розуму не зійшов. Тоді молодший слідчий зачав голосно виявляти мої думки. Я припускав, що це якийсь гіпнотизер або ясновидючий, бо колись я таких здибав у Франції. Я зрелектувався сейчас і перестав думати і тоді вже над ранком мене відіслано назад до келії. Голодування, безсонниця і допити можуть допровадити до безумія. І тоді я переконався, що не можна дивуватися нікому, якщо він підписує всякі ложні зізнання та наклепи або пристає до шпіонажу і тому подібне. То була велика ласка Божа, що я видержав ті всі муки» (Спогади, ст. 128).

Патріярх Йосиф на засланні. Маклаково, 1956. (світлина: з архівів Центру Студій спадщини Патріярха Йосифа)

Вирок військового трибуналу за закритими дверима – 8 років Сиблагу. Етапи: **Новосибірськ** “...їдуть на заслання...то триває місяцями. Заки каторжник приїде, то такий вимучений; при різних нагодах пересадки, різні сторожі, голод, холод... Приїде на етап страшно худий, виснажений, змучений і до рапавих дошок, зимних як лід, прикутий. Вже, крім самого вигнання, та фізична мука добиває людину...” – Й. Сліпий в гомілії про заслання св. Климентія, папи.

Маріїнське Кемеровської області - тут мав запалення легенів і дизентерію. «В Маріїнську мене призначили до найбільш бандитського бараку, але там був фельдшером якийсь білорусин-учитель і якийсь фельчер-литовець, які мене берегли як могли перед бандитами і давали найкращі лікарства. Мене знову обікрали, але на то не було ради. (...) По місяці, коли я трохи обзнайомився в лягрі, при помочі кравця і інших, мене перевели до робочого бараку, де вже були ліпші люди. Лікар навіть призначив мені трохи дієтичного харчу, але «опер» заборонив мені давати. Мене призначили до трикотажного відділу. Хлопці помагали мені виконувати норму, а я їм знова робив інші прислуги» (Спогади, ст. 130).

Лютий 1947 року - Боїми – тут зламав собі руку: “Іншим ламають ребра, а вам зломали тільки руку,” – сказав лікар. (...) Мене відвели до шпиталю. Там мені зв'язали руку і вона якось загоїлася» (Спогади, ст. 135).

м. Кіров у Росії: «По кількох днях нас знову кинули на етап. Серед зливною дощу ми йшли під гору на стацію залізничну з 3-5 км, а потім «заквагонами» дальше на

Печору. В дорозі дали мені тільки горячої води (...) Етапи – це найбільш мучачі, просто вбивчі переходи. З такими самими пригодами нас привезено вкінці на Печору. Цілу дорогу від Вятки до Інти по одній і другій стороні рейок було видно лягри» (Спогади, ст. 139). В групі на етап нараховувалось до 40 чоловік, серед них три священники і два єпископи – Сліпий та Чарнецький.

1947 р. - лагерь в Печорі, Інти: «Печора це найгірший лагерь після Колими і Норильська. Полярія, вічна мерзлота, пів року день, а пів року ніч» (Спогади, ст. 138). «Митрополит сидів втомлений на своєму наплечнику... Несподівано до кімнати ввірвалися два парубійки, очима розглянулись по присутніх. В одну мить прискочили до митрополита і знову шезли. Разом з ними шез багаж владики. Князь Церкви лежав на підлозі, з його уст і носа сочилася кров.» – Спогади проф. Гробауера, австрійського громадянина.

Лагерь в Косью Комі АРСР, Потьма – «Майже місяць добирались до цього лагерь, Блаженніший був страшний – хворий, в гарячці,» – згадує Фердінанд Цеппіхаль.

Серпень 1948 р. – 1949 р. - табір № 23 в Темяковському районі Мордовії. «Я там лежав в шпиталі, як недужий на легені з +38С горячки, хоч мене кілька разів викидали з нього на приказ “опер-а”, але була добра начальниця шпиталю і вона скликала на консіліум 7-8 лікарів, які спільно рішили, щоби мене положити назад до шпиталю, так що начальниця була крита, і “опер” мусів уступити. Деся всюди траплялися добрі люди. Мене положили до туберколів і я там пролежав цілу зиму 1948-1949 р. Але не знати чому мене перевели до другого лагерь, до того самого назад, задля підозрінь, що мені помагає “надзор” пересилатти листи» (Спогади, ст. 146-147).

1950 р. - відправляють етапом свідчити в суді в Києві, згодом повертають знову в Потьму, а потім у 14 лагпункт.

15 травня 1953 р. - виклик до Комісії, де знову пропонують приєднатися до православ'я, обіцяють відновлення титулів і можливе надання найвищих духовних посад у Російській Православній Церкві. Митрополит Йосифрішуче відмовився, після чого його відправляють у будинок інвалідів.

Червень 1953 р. - виклик до Москви в справі налагодження контактів з Ватиканом. Зустріч з маршалом Жуковим. Запропоновано написати працю про історію УГКЦ в СРСР. «Генерал прохав, щоби я дав начерк історії нашої Церкви, я сказав, що це довша робота і я мусів би ходити до бібліотек. Він дав дозволення і я дійсно там працював. Там я бачив, що різні осібняки наглядали за мною, і в науковім світі повно шпіонів і «стукачів». Поводилися дуже чемно, але коли я зажадав історії Грушевського, то урядничка усміхнулася і сказала, що нема. Мабуть, вона питалася, чи можна дати і заборонили. Все ж таки, я мав змогу трохи зорієнтуватися в большевицькій літературі від 1940-1953 р. і ходив там майже щодня. У відділі журналістів я провірив, що не було жодного закону заборонюючого нашу Церкву, а лише була адміністративна заборона з боку НКВД». (Спогади, ст. 168)

1954-1956 рр. - після ліквідації Берії знову відправляють на поселення в **с.Маклаково біля Єнісейська (Сибір)** до будинку інвалідів. «Був це найгірший дім, найдалше віддалений від наукового і культурного осередку. Там мав я жити, відметений і відтятий від всякого доступу з дому, 6000 км. віддалі» (Спогади, ст. 173). Писав з пам'яті історію Вселенської Церкви і Пастирські послання, котрі передавав через довірених людей в Україну. КДБ перехопило рукопис “Історії”. «Життя було там справді дуже тяжке, морози доходили до 45. Треба було собі самому зварити, підлогу помити, постаратися про опал. КГБ заборонило мені прати білля.

Літом знова страшно дошкулювали комарі і мушка, маленька, що залізала всіма шпарами і пекла. Без сітки не можна була вийти, а на руки треба було затягати якісь гумові операційні рукавиці, бо не годен було обігнатися від них» (Спогади, ст. 181).

1957 р. - з нагоди 40-ліття священства Папа Пія XII надіслав привітання митрополитові на заслання. Лист не дійшов, але він і конфіскований рукопис “Історії” стали причиною нового арешту. Блаженнішого відвезли до Єнісейська, згодом до Красноярська, потім до Києва. «1957 р. прийшов з Ватикану лист Папи Пія XII з приводу 40-вих роковин священства Й. Сліпого. Листа перехопила московська поліція і зразу засудила нанового за «важку зраду». Про його терпіння з цього приводу говорить уривок з листа зпоза залізної заслони: «Дядя Йосифа важко переслуховували впродовж трьох днів у Києві. Він жахливо страждав. Засудили його на нових сім років тюрми, за виконання таємно релігійних практик Мовчазної Церкви. Сильно побитий, він посивів: його волосся і борода зовсім білі...» («Норте», *Резистенція – Чако, Аргентина, 13 вересня 1968 р.*)

Червень 1959 р. - чергове ув'язнення на 7 років. Етапом відправили на **Камчатку, згодом в Тайшетські табори.** «Коли переїжджав через Сибір американський віцепрезидент Рідчард Ніксон з своїм почотом, то мене тримали приблизно місяць у Новосибірську, бо не відсилали до лагерь жодного загвагону, щоби американці не бачили і мали добре вражіння. На тих пересилках в часі етапу я нераз голодував і прямо гинув» (Спогади, ст. 188).

1960 р. - Потьма: «Переїзд – це худоб'ячі вагони, набиті в'язнями, обставлені вартовими вежами, кулеметами, освітлені прожекторами. Крізь маленьке загразоване вікно розміром 10x10 см видно безкраї простори Сибіру». – Авраам Шифрін, Мюнхен). Пересильні пункти Свердловська, Чуни, Новочунки.

Грудень 1960 р. - етапований до **Києва.** Запитували про його вимоги “максимум і мінімум” до уряду. Намовляли виступити з відозвою проти Папи і проти націоналістів за

Будинок, в якому Йосиф Сліпий проживав перед арештом (світлина: з архівів Центру Студій спадщини Патріярха Йосифа)